

Fagfornyelsen - siste innspillsrunde kjerneelementer

Uttalelse - MF Det teologiske menighetsfakultet

Status	Innsendt til Utdanningsdirektoratet Innsendt og bekreftet av instansen via: kjetil.fretheim@mf.no
Innsendt av	Kjetil Fretheim
Innsenders e-post:	kjetil.fretheim@mf.no
Innsendt dato	17.04.2018
Hvilken høgskole?:	MF Det teologiske menighetsfakultet Høgskole (Privat)
Stilling	Prorektor

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele oppgitte høgskole.

KRLE og religion og etikk / KRLE og religion og etikk samisk

1. SISTE UTKAST TIL KJERNEELEMENTER I KRLE OG RELIGION OG ETIKK / KRLE OG RELIGION OG ETIKK SAMISK

Kjerneelementene er det viktigste elevene skal lære i faget og er et forarbeid til læreplanene som skal utarbeides neste skoleår. Kjerneelementene skal danne grunnlaget for utviklingen av selve læreplanene.

Vi trenger dine innspill på valgene og prioriteringene som er gjort i kjerneelementene. Vil utkastet legge til rette for at innholdet i fagene blir mer relevant? Vil det legge bedre til rette for dybdelæring i fremtidens skole?

Siste utkast til kjerneelementer i KRLE og religion og etikk/KRLE og religion og etikk samisk er:

- **forståelse for religioner og livssyn**
- **utforsking av religioner og livssyn med ulike metoder**
- **utforsking av eksistensielle spørsmål og svar**
- **kunne ta andres perspektiv**
- **etisk refleksjon**

Kjerneelementene gjelder for KRLE og religion og etikk/KRLE og religion samisk både i grunnskolen og videregående opplæring.

Begrunnelsene for valgene og prioriteringene som er gjort, finner du i vedlegg nederst.

I tillegg har vi spørsmål om hvordan du mener samisk innhold, verdigrunnlaget fra overordnet del og grunnleggende ferdigheter er ivaretatt.

Vi ønsker også å vite om du mener kompetansemålene bør utvikles på flere trinn enn i dag når arbeidet med læreplaner starter.

2. BESKRIVELSE AV KJERNEELEMENTER OG PROGRESJON

I KRLE og religion og etikk er det foreslått fem kjerneelementer som beskrives her. Avslutningsvis vil du få spørsmål om du mener kjerneelementene dekker det viktigste innholdet i faget og om de er tilstrekkelig fremtidsrettet.

2.1. FORSTÅELSE FOR RELIGIONER OG LIVSSYN

Kjerneelementet *forståelse for religioner og livssyn* innebærer at faget skal gi kunnskap om og forståelse for religioner og livssyn lokalt, nasjonalt og globalt og på individ-, gruppe- og samfunnsnivå. Elevene skal også få innsikt i hvordan dette inngår i historiske prosesser og henger sammen med samfunnsendringer. Elevene skal bli kjent med religions- og livssynsmangfoldet og med de ulike tradisjonenes indre mangfold. Faget skal gi grunnlag for refleksjon om majoritets-, urfolks- og minoritetsperspektiver i Norge.

Sentrale begreper, metoder, tenkemåter, kunnskapsområder og uttryksformer i kjerneelementet			
1.–4. trinn	5.–7. trinn	8.–10. trinn	Vg3
• sentrale fortellinger, praksiser, høytider, materielle uttrykk og trosforestillinger fra ulike religioner og livssyn			
• lokalt perspektiv med vekt på møte med religioner og livssyn i nærmiljøet	• religions- og livssynshistorie i Norge, inkludert den til samene og de nasjonale minoritetene	• globalt perspektiv på religioner og livssyn i dag	• religioner og livssyn i samtiden

2.2. UTFORSKING AV RELIGIONER OG LIVSSYN MED ULIKE METODER

Kjerneelementet *utforsking av religioner og livssyn* med ulike metoder innebærer at elevens skal undersøke og utforske religioner og livssyn som sammensatte fenomener. Sentrale metoder er å arbeide med tekster (i vid forstand), observere, samtale om og sammenlikne religiøse og livssynsmessige uttrykk. Forståelsen av religioner og livssyn utdypes og utfordres gjennom analyse og kritisk refleksjon om kilder, normer og definisjonsmakt. Kjennskap til ulike syn på og definisjoner av religioner og livssyn inngår i kjerneelementet og er vesentlig for å forstå og håndtere mangfold.

Sentrale begreper, metoder, tenkemåter, kunnskapsområder og uttryksformer i kjerneelementet			
1.–4. trinn	5.–7. trinn	8.–10. trinn	Vg3
• sammenlikning • kildekritikk • tilnærminger til ulike uttryksformer i religioner og livssyn • elevenes egne	• analyse og drøfting		

undersøkelser			
• gjenkjenne, beskrive og samtale om religioner og livssyn i nærmiljøet	• historiske perspektiver på religioner og livssyn • utforske religiøse uttrykk og deres form og innhold	• sammenlikning som metode • religioner som systemer • religionsbegrepet	• kjennskap til og bruk av religionsfaglige metoder

2.3. UTFORSKING AV EKSISTENSIELLE SPØRSMÅL OG SVAR

Kjerneelementet *utforsking av eksistensielle spørsmål og svar* innebærer at faget handler om ulike måter mennesker har nærmet seg spørsmål om mening, identitet og virkelighetsbilde gjennom religioner, livssyn, etikk og filosofi. Faget skal gi rom for selvrefleksjon, filosofisk samtale og undring ved å utforske eksistensielle spørsmål. Elevene skal også kunne forholde seg til spørsmål det er dyp uenighet om.

Sentrale begreper, metoder.			
1.-10. trinn			Vg3
• identitet og tilhørighet • liv og død • menneskets plass i naturen og klodens framtid	• utvalgte filosofiske og religiøse teorier om eksistensielle spørsmål		

2.4. KUNNE TA ANDRES PERSPEKTIV

Kjerneelementet *kunne ta andres perspektiv* innebærer at faget skal gi mulighet for å utvikle egne synspunkter og holdninger i møte med andre gjennom innenfra- og utenfra-perspektiver og gjennom dialog og refleksjon over likheter og forskjeller. Faget skal bidra til å utvikle interesse og respekt for hverandre uavhengig av kulturell, religiøs eller livssynsmessig bakgrunn. På den måten bidrar faget til mangfoldskompetanse der urfolksperspektiver og kjønn inngår som viktige deler.

Sentrale begreper, metoder.			
1.-4. trinn	5.-7. trinn	8.-	Vg3
• veksling mellom innenfra- og utenfra-perspektiver i arbeidet med religioner og livssyn • dialog som metode • samiske perspektiver	• makt- og normkritikk i religions- og livssynskontekst • begrunne og sammenlikne ulike livssynsmessige ståsteder		

2.5. ETISK REFLEKJSON

Kjerneelementet *etisk refleksjon* innebærer at elevene skal kunne identifisere etiske dilemmaer og drøfte moralske spørsmål ved hjelp av ulike etiske modeller og begreper. Etisk refleksjon gir mulighet til å håndtere store og små spørsmål, konflikter og utfordringer med betydning for skolesamfunnet, hverdagslivet og det globale samfunnet. Filosofiske tenkemåter gir redskaper til å analysere argumentasjon og påstander.

Sentrale begreper, metoder, tenkemåter, kunnskapsområder og uttryksformer i kjerneelementet			
1.–4. trinn	5.–7. trinn	8.–10. trinn	Vg3
• ansvar for seg selv og andre • etiske dilemmaer • ideer om rett og galt • etiske aspekter ved medborgerskap, bærekraftig utvikling, teknologi og digitalisering • etikk som del av religioner og livssyn			
• samtaler	• dialog og diskusjon	• etiske modeller som utgangspunkt for etisk argumentasjon	• argumentasjon og analyse av etiske dilemmaer ved bruk av ulike etiske modeller, filosofiske teorier og posisjoner

? Synes du at kjerneelementene i utkastet dekker det viktigste innholdet i faget? Hvis ikke, har du forslag til endringer?

Ja

MF har følgende bemerkninger til enkelte av kjerneelementene:

2.1:

Vi vil foreslå «Kunnskap om religioner og livssyn» i stedet for «Forståelse for religioner og livssyn» som overskrift på dette kjerneelementet, siden kunnskapselementet er meget sentralt i faget. I beskrivelsen av dette kjerneelementet blir religions- og livssynsfaglig kunnskap vektlagt. Denne kunnskapen er viktig for forståelse, men omhandler samtidig mer enn forståelse. Vi mener derfor at det er mer treffende å bruke begrepet «kunnskap» enn begrepet «forståelse» i overskriften.

Samtidig som vi har forståelse for at kompetansemålene må begrenses, stiller vi spørsmålsteget ved nedtoningen av historiske perspektiver i faget. Det gjelder særlig der historiske perspektiver er viktige for forståelse av nåtidige religiøse forestillinger og praksiser.

I beskrivelsen av kjerneelementet står «religioner og livssyn i samtiden» nevnt som et sentralt kunnskapsområde. Vi mener det vil være tjenlig om dette også innebefatter kunnskap om nåtidige prosesser som bidrar til endrede kulturelle vilkår for religion og livssyn, som for eksempel sekularisering.

Mer overordnet mener vi det er svært viktig at religionenes plass og funksjon i samfunnet tematiseres. Dette handler både om religionens synlighet og plass i det offentlige rom, samt hvilken betydning religion og de religiøse institusjoner har eller kan ha i samfunnet. Religioner er jordet i menneskers liv og erfaringer. Vi mener derfor at religionenes betydning for enkeltmenneskers hverdagsliv også bør vektlegges.

Vi mener det er en fordel om beskrivelsen av dette kjerneelementet nevner eksempler på religioner som i særlig grad bør belyses i faget. Vi vil mene at kristendommen bør vektlegges og at dette kan begrunnes ut fra samfunnskonteksten.

Etter vår mening er det ikke nødvendigvis hensiktsmessig å bruke de samme kategoriene om analyse av sekulære livssyn som av religioner (jfr. kulepunkt 1: «Sentrale [...] trosforestillinger fra ulike religioner og livssyn»). Når det gjelder det nevnte kulepunktet, mener vi også at «fortellinger» godt kunne vært erstattet med «religiøse tekster».

Ellers har vi en liten kommentar til språket i beskrivelsen av kjerneelementet. Hva menes med ordet «dette» i andre setning av beskrivelsen?

2.2:

Innenfor dette kjerneelementet blir metoder knyttet til forståelse av hvordan kunnskap om religioner og livssyn *blir til*, vektlagt. Spørsmålet her er om dette kjerneelementet også kunne omhandlet utforskning av religioners rolle og betydning i samfunnet, samt for menneskers livstolkning og livsmestring.

2.4:

Dette er et viktig kjerneelement, men sammenhengen mellom kulepunktene er ikke helt opplagte.

2.5

Det er positivt at etikk belyses som del av religioner og livssyn, ikke minst fordi kunnskap om sammenhengen mellom tro og etikk kan bidra til økt forståelse av religionenes funksjon i dagens samfunn. Vi er usikre på hva «etiske aspekter ved medborgerskap» skal bety. Vi etterlyser drøfting av menneskeverd og etiske utfordringer ved det flerkulturelle samfunn (eks. rasisme).

? Synes du kjerneelementene i utkastet er tilstrekkelig fremtidsrettet? Hvis ikke, hvilke endringer anbefaler du?

Ja

I et samfunn med økt religiøs pluralisering og økt sekularisering er det av stor betydning å ha kunnskap om religion og livssyn, om de ulike religioner og livssyn og om deres plass og funksjon i kultur og samfunn. Vi mener det er viktig at det økte fokuset på metode ikke skjer på bekostning av dette kunnskapselementet.

3. SAMISK INNHOLD

Alle elever skal få opplæring om samisk språk, kultur og samfunnsliv.

? Synes du utkastet til kjerneelementer for KRLE og religion og etikk legger til rette for å ivareta samisk innhold i læreplanene for den norske skolen?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

? Synes du utkastet til kjerneelementer for KRLE og religion og etikk legger til rette for å ivareta samisk innhold i læreplanene for den samiske skolen?

Vet ikke

Ingen kommentar fra instansen

4. INTEGRERING AV VERDIGRUNNLAGET I OVERORDNET DEL

Det er utviklet ny overordnet del av læreplanverket som utdyper verdigrunnlaget i formålsparagrafen og de overordnede målsettingene for opplæringen, og som skal bidra til bedre sammenheng i læreplanverket. I fagfornyelsen skal overordnet del integreres tydeligere i fag.

Verdigrunnlaget foreslås integrert i KRLE og religion og etikk på følgende måte:

Som fagenes navn tilser – kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE) i grunnskolen og religion og etikk i videregående opplæring – står etikk og verdier sentralt. KRLE-/religion og etikk-fagene kan sies å ha særlige forutsetninger for å tematisere etikk og verdispørsmål. Alle punktene i verdigrunnlaget i Overordnet del (menneskeverd, identitet og kulturelt mangfold, kritisk tenkning og etisk bevissthet, skaperglede, engasjement og utforskertrang, respekt for naturen og miljøbevissthet, og demokrati og medvirkning) er knyttet til kjerneelementene. Kjerneelementet *Etisk refleksjon* skal bidra til elevenes etiske bevissthet og understreke behovet for kjennskap til hvordan religioner og livssyn ofte har en egen etikk, eller i det minste begrunner verdier på en bestemt måte. Kjerneelementet *Kunne ta andres perspektiv* handler både om kritisk tenkning og om demokrati og medvirkning. Til dette hører også at elevene skal tilegne seg mangfoldskompetanse, som blant annet innebærer kjennskap til minoriteter og urfolks religioner og livssyn og en normkritisk holdning. Kjerneelementet *Utforsking av eksistensielle spørsmål og svar* aktualiserer spørsmål om menneskeverd og identitet, og om natur og bærekraft. Kjerneelementet *Forståelse for religioner og livssyn* inneholder kunnskap om historie, kulturarv og mangfold i Norge. Kjerneelementet *Utforsking av religioner og livssyn med ulike metoder* knytter seg særlig til utforskertrang og bevisstgjøring om kunnskapsproduksjon. Totalt sett dekker de fem kjerneelementene opplæringens verdigrunnlag ved å integrere og aktualisere de ulike punktene i verdigrunnlaget.

Synes du utkastet til kjerneelementer for KRLE og religion og etikk legger til rette for å ivareta en bedre integrering av verdigrunnlaget? Hvis ikke, hvordan bør verdigrunnlaget integreres tydeligere i faget?

Ja

Vi mener at kjerneelement 5 (Etisk refleksjon) med fordel kunne inkludert kunnskap om verdier som går igjen i mange livssyn og religioner, og om hvilken betydning disse felles verdiene kan ha for drøfting av etiske spørsmål og utvikling av samfunnet.

5. GRUNNLEGGENDE FERDIGHETER

I fagfornyelsen skal lesing, skriving, regning, muntlige ferdigheter og digitale ferdigheter videreføres som grunnleggende ferdigheter. Ferdighetene skal innarbeides i læreplaner der det vurderes som faglig relevant. Samtidig skal det bli tydeligere hvilke fag som har ansvar for ulike sider ved ferdighetene, spesielt når det gjelder digitale ferdigheter og regning.

De grunnleggende ferdighetene foreslås innarbeidet i KRLE og religion og etikk på følgende måte:

- Å kunne lese i KRLE / religion og etikk betyr å kunne innhente informasjon som grunnlag for å tolke, reflektere, og saklig og analytisk forholde seg til et variert fagstoff. Kjennskap til og arbeid med religionene og livssynenes sentrale tekster er et viktig element.
- Å kunne skrive i faget betyr å kunne uttrykke skriftlig og presist kunnskaper og synspunkter, dele erfaringer, argumentere, kommunisere, og videreutvikle egen forståelse og kritisk tenkning gjennom tekstproduksjon.
- Å kunne regne i faget betyr å møte matematiske uttrykk, statistikk, bruke tidsregning og finne fram i religiøse tekster. Kjennskap til tallsymbolikk, og å kunne gjenkjenne og bruke mønstre i estetiske uttrykk og symbolikk, inngår.
- Muntlige ferdigheter i faget innebærer å kunne samtale, lytte og uttrykke undring. Sentralt står muntlige aktiviteter som fortelling, presentasjon, refleksjon og argumentasjon.
- Digitale ferdigheter i faget innebærer å kunne benytte digitale verktøy i innhenting av informasjon og formidling, og å kunne utforske religion og livssyn på nettet. Kildekritikk og digital dømmekraft i møtet med ulike medier står sentralt.

? Synes du utkastet viser hvilke sider ved ferdighetene som er relevante for KRLE og religion og etikk? Hvis ikke, hvilke sider ved de grunnleggende ferdigheter bør vektlegges tydeligere i faget?

Ja

Ingen kommentar fra instansen

6. KOMPETANSEMÅL

Spørsmålene har så langt handlet om kjerneelementene som er utarbeidet. Dette forarbeidet skal videreutvikles til kompetanse i læreplanene. Læreplanene skal legge til rette for mer dybdelæring, og for en bedre progresjon i elevenes læringsløp. Ett av tiltakene vi skal vurdere er derfor om det skal utvikles kompetansemål på flere trinn enn i dag, og eventuelt i hvilke fag.

? Synes du kompetansemålene bør utvikles på flere trinn enn i dag i KRLE?

Ingen kommentar fra instansen